

זהירות מלהיות מושפע מעוברי עבירה

אכן נכון, יחד עם ההודאה והשמחה ביום העצמאות, יש צורך להיזהר שלא להיות מושפע מהחסרונות והחטאים של המנהיגים שהיו שותפים במעשה הגדול של הקמת המדינה.

יש להודות על האמת, היה טשטוש בקרב הציבור הדתי לאומי בין המעשים הגדולים שנעשו, בעזרת ה', לבין אותם האנשים שהיו כלים ביד ההשגחה לקיום ההבטחה האלוהית. הם אמנם זכו להיות כלים לגאולת העם והארץ בזכות מסירות נפשם, אך אין לטשטש את החסרונות שהיו בהם.

לא להסתכל בפני אדם רשע

מו"ר הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל, היה חוזר ומלמד את דברי הגמרא במגילה (כח, א), שכאשר שאל רבי יהודה הנשיא את רבי יהושע בן קרחה: "במה הארכת ימים"? ענה: "מימי לא נסתכלתי בדמות אדם רשע". ומבאר הגמרא שאמר רבי יוחנן: "אסור לאדם להסתכל בצלם דמות אדם רשע, שנאמר: לולא פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך".

ובארו המפרשים, שרבי יהושע היה בנו של רבי עקיבא, וקראו לו "בן קרחה" מפני שאביו רבי עקיבא היה קרח. ובאר הרב צבי יהודה, שהיה אפשר ללמוד מתמיכתו של רבי עקיבא במרד בר כוכבא, שיש מקום לוותרנות וטשטוש גבולות כלפי חוטאים וחטאים, כל זמן שהם פועלים למען העניין הלאומי. שכן מנהיגי המרד לא היו ידועים כיראי שמייים במיוחד, ואף היו לבר כוכבא ביטויים קשים, עד שאמר כלפי ה', אל תעזור לנו ואל תפריע לנו. ועוד ביקרו אותו חכמים על שהטיל מומים בבחורי ישראל, שהיה כורת את אצבעותיהם כדי לבחון את גבורתם וכושר סבלם. ואפשר היה לחשוב שרבי עקיבא שתמך במרד אהב לשבת עם אותם המנהיגים בשיחת רעים ולחזות בפניהם. לכן הדגיש רבי יהושע בן קרחה, שזכות אריכות הימים שלו, כפי שלמד מאביו הגדול, היתה דווקא מפני שלא הביט בפניהם.

כלומר, רבי עקיבא ידע להפריד בין טוב לרע, הוא תמך בקוממיות ישראל, בהשתחררות מעול זרים, וראה בזה פתח לגאולה, ולכן אמר על בר כוכבא "דרך כוכב מיעקב". אבל באופן אישי לא היה לו עסק עימו.

וראה רבי יהושע צורך לומר זאת לרבי יהודה, שמתפקידו כנשיא היה צריך להיפגש עם אנשים שונים, וביניהם רשעים, שעליו להיזהר שלא להתחבר עימם יתר על המידה.

חולשה בציבור הדתי הלאומי

כמדומה שההתעלמות מהחסרונות שבמנהיגות, וחוסר הדגשה מספקת של העזרה משמיים, גרמו במידה מסוימת לחולשה בקרב חלקים מהציבור הדתי-לאומי. כאילו היה נדמה שישנן שתי רשויות, דתית ולאומית, ויש למצוא איזה פשרה ביניהם. זה גרם לחולשה הן בצד הדתי, מפני שאין שתי רשויות, ה' אחד מנהיג את העולם, והכל מכוחו. זה גרם גם לחולשה לאומית, מפני שהערכה מופרזת למנהיגות, שלא היתה בעלת חזון מספיק, מנעה ביקורת בונה שיכלה להועיל לבניית הארץ.

הנה דוגמה קטנה לנמיכות קומה. בשבוע שעבר התפרסמו בעיתונים מודעות גדולות על עמוד שלם: "הכיפה הסרוגה חוגגת את יום העצמאות". ובתוך המודעה, במקום המרכזי ביותר - שלוש תמונות גדולות של הזמרים שופיעו לפני הקהל. שלושתם בלא כיפה סרוגה. כך הכיפה הסרוגה חוגגת? הלא הכיפה הסרוגה מבטאת דרך חינוכית, חלוצית. האם הזמרים הללו שותפים לדרך הזו. האם ישלחו את ילדיהם להתחנך במוסדות ברוח "הכיפה הסרוגה"? האין זאת בושה?

השמחה והביקורת

יש לשמוח ביום העצמאות על הישועה שעשה ה' לישראל, ולהעריך את מי שהיה שותף בזה על כל הדברים הטובים שעשה, ועם זאת יש לבקר את החסרונות הרוחניים, שבלא ספק גם גרמו לחסרונות בבניין הלאומי. בלא היכולת לבקר אי אפשר לתקן, ואי אפשר להנהיג.

הטעויות הקשות של מנהיגי התנועה הציונית

אכן צריך לדעת כי מנהיגי הציונות עשו טעויות רבות. כמעט לא היה מכשול שלא כשלו בו וטעות שניצלו ממנה. באמת ובתמים אפשר לומר, לולי ה' שהיה לנו, לקיים בנו את השבועה שנשבע לאבותינו, דבר לא היה מצליח להיבנות בארץ ישראל.

משנת תרע"ז, לאחר הכיבוש הבריטי, ועד שנת תרפ"ט, יכלו יהודים להיכנס לארץ באופן חופשי. אולם מנהיגי התנועה הציונית לא עודדו עלייה המונית, וכך אבדו השנים היקרות והטובות הללו. ויצמן, שהיה ראש ההסתדרות הציונית, טען שראוי להעלות לארץ רק אנשי מעלה תרבותית, ועל כן וויתר על עלייה המונית של פשוטי העם, בעלי משפחות גדולות ועניות. הוא סלד מהיהודים שגרו בגטו. הוא לא הציב יעד ברור של הקמת מדינה לכל היהודים, אלא שאף להקים בארץ מרכז תרבותי בלבד. לכן ויתר על ההבטחה האנגלית להקמת בית לאומי לעם היהודי משתי גדות הירדן, והסכים שיהיה לשבטי הערבים הנוודים שגרו אז בארץ זכות שווה ליהודים. ובאותן השנים המפלגה הסוציאליסטית, בראשות בן גוריון, עסקה בעיקר במלחמה מעמדית, למען הפועלים. רק סמוך להקמת המדינה, שינה בן גוריון את עמדתו והעמיד את הייעוד הלאומי מעל המלחמה המעמדית.

בשנים שלפני השואה, עבר ז'בוטינסקי בקהילות רבות במזרח אירופה, ועודד עלייה המונית, חוקית ולא חוקית. אולם אחריו הלכו נציגים רשמיים של התנועה הציונית (חילוניים ודתיים) וחרדים, והרגיעו את היהודים שבגולה, כי אין שום דחיפות לעלות לארץ בחיפזון, אלא טוב להתכונן עד שיוכשר הזמן.

כשלים בקליטת העלייה

כאשר הגיעו העליות הגדולות מארצות האסלאם (ובמידה מסוימת גם פליטי השואה), עיני המנהיגות היו מופנות לקיבוצים, שהם יקלטו עלייה, והם יישבו את הארץ, והם יהיו הדגם התרבותי והכלכלי לכל החברה. בפועל כל השאר הוזנחו, וכך נבנו בהזנחה משוועת שכונות מצוקה ועיירות פיתוח. ההון האנושי הנפלא בוזבז. דור או שניים של עולים גדל בתחושה קשה של קיפוח וזלזול. רק אחר שנים, כאשר מנחם בגין עלה לשלטון, נעשה ניסיון רציני לשקם ולתקן את המעוות.

איזה תמונה מזעזעת היא, שכאשר יהודים מגיעים לארץ וליבם גואה מהתרגשות, דורות ציפו לכך, ימים ארוכים המתינו לרגע הגדול. והנה הם כורעים על האדמה הקדושה כדי לחבקה ולנשקה, ובאותה שעה ממש באים נציגי השלטון ומתיזים עליהם חומר חיטוי (די די טי).

כאשר הגיע הגל הראשון של העלייה מבריה"מ, בשנת תשל"א-תשל"ה, לא נתנו להם לפגוש את מרוביהם בשעות הראשונות לשהותם בשדה